

LES NOVEL·LES CATALANES D'ABANS DE LA GUERRA CIVIL

Entre 1925 i 1939, com una mostra més del que s'ha anomenat *La literatura d'entreguerres*, es produeixen a Catalunya unes novel·les que superen les prevencions noucentistes respecte a aquest gènere literari. De fet, el noucentisme havia beneït només obres com *La Ben Plantada* (1911) d'Eugeni d'Ors, que no es pot comparar amb novel·les de les tradicions realista, naturalista ni simbolista. És més aviat un aparador d'idees filosòfiques i estètiques que prenen la protagonista com a fil conductor d'un enfilall d'idees i de valors relacionats amb la burgesia.

Des de 1913 a 1923, gràcies sobretot a l'acció educativa de la Mancomunitat, existia un model de llengua catalana prou codificat i difós, obra de l'Institut d'Estudis Catalans (normativa) i l'Associació Protectora de la Llengua Catalana (difusió escolar) o les iniciatives de literatura infantil i juvenil (Biblioteca Patufet, Biblioteca Grumet, Biblioteca Gentil). Hi havia també posicions contràries, com la de l'Estat Espanyol que no va acceptar la cooficialitat de la llengua, la de la RAE o dels grups catalans en desacord amb les propostes de Pompeu Fabra. El conreu de la literatura en prosa, fora de les esmentades obres juvenils, es limitava als contes breus, als textos periodístics d'assaig o a les obres de teatre enquadrades en la comèdia burgesa.

En aquest lapse i en el següent, fins a la Guerra Civil, van aparèixer col·leccions editorials dedicades a la publicació en català de textos en prosa, especialment traduccions dels clàssics grecollatins (Fundació Bernat Metge, 1922), clàssics catalans (Editorial Barcino, 1924), traduccions d'autors moderns internacionals (Editorial Catalana, Llibreria Catalònia, Edicions Proa, etc.) o promoció de grups locals (Edicions La Mirada – Sabadell) i es van instituir els primers premis literaris per a la prosa, ampliant la dedicació exclusiva a la poesia dels primers Jocs Florals: el premi Fastenrath o el premi Crexells. D'altra banda, en les publicacions periòdiques era habitual no només trobar-hi inserció de peces narratives, sinó també crítiques i propaganda literària amb caràcter «normal» (passades «per la censura militar» en els anys de la dictadura de Primo de Rivera 1923-1929). En resum, s'havien posat els fonaments d'un ampli públic lector que podia estar interessat en la novel·la «adulta» produïda a Catalunya mateix.

Josep M. Folch i Torres omple gairebé tot sol la narrativa juvenil de la preguerra. La recuperació de la narrativa llarga va tenir com a principals protagonistes Josep Maria de Sagarra (*All i salobre*, 1928; *Vida privada*, 1932), Miquel Llor (*Història gris[a]*, 1925; *Tàntal*, 1928; *Laura a la ciutat dels sants*, 1931; *El premi a la virtut*, 1935), Salvador Espriu (*El doctor Rip*, 1931; *Laia*, 1932; *Miratge a Citerea*, 1935), Llorenç Villalonga (*Mort de dama*, 1931), les primeres obres de Mercè Rodoreda (de les quals només va reconèixer i refer més endavant *Aloma*, 1938), Francesc Trabal (*L'any que ve*, 1925; *Judita*, 1930; *Era una dona com les altres*, 1932; *Vals*, 1935), Maria Teresa Vernet (*Maria Dolors*, 1926; *Eulàlia*, 1927; *El perill*, 1930; *Les aigües (sic) roges*, 1934, etc.) o Xavier Benguerel (*Pàgines d'un adolescent*, 1929; etc.)

Es poden distingir diverses tendències en la narrativa del moment:

- a) Reparició d'autors modernistes: Joan Puig i Ferrer (*El cercle màgic*, 1929), Víctor Català (*Un film (3000 metres)*, 1926), Prudenci Bertrana (*Jo: memòries d'un metge filòsof*, 1925, etc.), Eduard Girbal i Jaume (*La tragèdia de cal Pere Llarg*, 1926), Alfons Maseras, Tomàs Roig i Llop
- b) Novel·la psicològica: C. Soldevila, L. Villalonga, M. T. Vernet, M. Llor...
- c) Novel·la d'humor, aproximació a l'absurd o surrealisme: F. Trabal.
- d) Aportacions singulars: Josep M. De Sagarra, S. Espriu, J. Pla.